

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI
Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział Poznań
e-mail: w.kujawinski@cdr.gov.pl

ISTOTA DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ WOJEWÓDZKICH OŚRODKÓW DORADZTWA ROLNICZEGO

1. Wprowadzenie

Działalność informacyjna, obok doradczej, kształceniowej i innowacyjnej, stanowi ważną pozycję w ofercie niematerialnego wspierania rolników zarządzających własnymi gospodarstwami rolnymi.

Należy przypomnieć, że zgodnie z wdrażaną w Wojewódzkich Ośrodkach Doradztwa Rolniczego (WODR) metodyką doradztwa rolniczego, **działania doradcze** tych organizacji wyrażają się we współdziałaniu doradcy rolniczego z jego rolniczym partnerem, zmierzającym do rozwiązania problemów zawodowych partnera oraz pozwalającym przygotować go do podejmowania skutecznych działań zapobiegających niepowodzeniom w pracy a także nabycia zdolności samodzielnego rozpoznawania i rozwiązywania swoich problemów. **Działania kształceniowe** - w prowadzonym doskonaleniu i szkoleniu zawodowym rolników w celu stałego podwyższania ich kompetencji zawodowych. **Działania innowacyjne** - głównie w realizacji ostatniego etapu procesu innowacyjnego zwanego upowszechnianiem innowacji rolniczych (czyli sterowanego przez rolniczą jednostkę doradczą przekazu innowacji od źródła ich powstania do miejsca pełnego zastosowania).¹

Aktualnie, choć Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego w coraz szerszym zakresie podejmują się prowadzenia na rzecz rolników - swoich klientów różnych działań określanых najczęściej terminem „informacyjnych” to jednak ich suma nie została bliżej określona, a co najważniejsze nie zawsze są one świadomie i celowo uprawiane oraz rozwijane.

¹ Na pełną działalność innowacyjną składa się całokształt działań naukowych, technologicznych, organizacyjnych, finansowych i handlowych, które prowadzą do wdrażania i upowszechniania nowych lub udoskonalonych produktów czy procesów.

Przedmiotowa praca prezentuje podstawowe założenia własnej koncepcji działalności informacyjnej prowadzonej na rzecz rolników-przedsiębiorców przez Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Koncepcja ta oparta została na analizie stosownej literatury (krajowej i zagranicznej) oraz własnych doświadczeniach autora, zebranych w trakcie wieloletniej współpracy z pracownikami Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego.²

2. Podstawowe terminy

Punktem wyjścia do wypracowania podstaw teoretycznych działalności informacyjnej uprawianej intencjonalnie w WODR jest określenie jej podstawowych terminów, którymi są: informacja, dane, wiedza i mądrość a także proces informacyjny.

W prezentowanej koncepcji dla terminu informacja przyjęto określenie jakie funkcjonuje w infologii³. A zatem **informacja** to *znaczenie, jakie nadaje danym nadawca lub odbiorca* [Stefanowicz 2004]. Natomiast określenie terminu „dane” przyjęto z nauk o zarządzaniu⁴, w których najczęściej przyjmuje się, że **dane** to *surowe liczby i fakty wyrażone w określonej postaci znakowej* [Stoner, Freeman, Gilbert 2001]. Informację tworzy się z danych w procesie transformacji i interpretacji, a także kategoryzacji i klasyfikacji. Również z nauk o zarządzaniu przyjęto określenia dla dwóch następnych terminów. I tak **wiedza** to *informacja połączona ze zrozumieniem i możliwością jej wykorzystania*. Jest otrzymywana z informacji poprzez jej zintegrowanie z wiedzą istniejącą. Rzetelna wiedza może prowadzić **do mądrości**, czyli *umiejętności używania, modyfikowania i tworzenia nowej wiedzy* [Stefanowicz 2004].

Dla potrzeb budowy przedmiotowej koncepcji przyjęto ponadto rozumienie procesu informacyjnego, jakie prezentuje w swej pracy „*Ekonomika Informacji. Metody Polskie*” prof. Józef Oleński.

Badacz ten przez **proces informacyjny** rozumie *proces semiotyczny⁵, ekonomiczny i techniczny, który realizuje co najmniej jedną z funkcji, jakimi są: genero-*

² Pełniejsze rozwinięcie tej koncepcji można znaleźć w złożonej do druku pracy „Podstawy teoretyczne działalności informacyjnej publicznych rolniczych organizacji doradczych” [W. Kujawiński 2008].

³ Infologia, to teoria identyfikowania i definiowania informacji. Obejmuje ona takie zagadnienia jak: interpretacja informacji, jej projektowanie (Information Design), procesy komunikacji oraz prezentacja werbalno-wizualna.

⁴ Nauki o zarządzaniu to dyscyplina naukowa w zakresie dwóch dziedzin naukowych: nauk ekonomicznych i nauk humanistycznych. Według wcześniej obowiązującej w Polsce klasyfikacji zarządzanie było domeną nauk ekonomicznych, stąd dyscyplina ta była określana mianem organizacja i zarządzanie. Obecnie interdyscyplinarne podejście do zarządzania, zwłaszcza wykorzystanie psychologii oraz innych nauk społecznych i humanistycznych zaowocowało dychotomicznym podejściem do nauk o zarządzaniu.

⁵ Semioza to proces tworzenia, odbierania i przekazywania znaków. W procesie tym ujawnia się znaczeniowa funkcja znaku (przyp. autora).

wanie, gromadzenie, przechowywanie, przekazywanie, przetwarzanie, udostępnianie, interpretacja oraz wykorzystywanie informacji [Oleński 2003].

Należy tu wyjaśnić, że poszczególne funkcje procesów informacyjnych są zbieżne z następującymi fazami przebiegu tych procesów, tj. fazą:

- tworzenia informacji,
- gromadzenia informacji,
- przechowywania informacji,
- przetwarzania informacji,
- przekazywania informacji,
- udostępniania informacji,
- interpretowania informacji,
- wykorzystywania informacji.

Tworzenie (generowanie) informacji - pierwsza faza procesu informacyjnego, to szeroka kategoria, która swoim zasięgiem obejmuje także odszukanie informacji istniejących już w przestrzeni informacyjnej. Według prof. Józefa Oleńskiego etap ten pozwala wygenerować informację w określonym języku i nadać jej formę wiadomości [Oleński 2003].

Gromadzenie informacji - polega na zebraniu poszczególnych informacji jakie pojawiły się w fazie ich tworzenia w taki sposób, aby było możliwe ich późniejsze zlokalizowanie oraz odtworzenie przez potencjalnych odbiorców.

Przechowywanie informacji - faza ta, jest nierozzerwalnie związana z tzw. materialnymi nośnikami informacji.⁶ To zapisywanie informacji na tych nośnikach w formie i postaci, umożliwiającej ich łatwe wykorzystywanie (odczytywanie i udostępnianie).

Przetwarzanie informacji obejmuje działania wykonywane na zgromadzonych informacjach w celu uzyskania takich, jakie są oczekiwane przez odbiorców. Są to działania arytmetyczne (dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia,...), logiczne (ustalania relacji $<$, $=$, $>$, itd. między wartościami danych) i semiotyczne.

Przekazywanie informacji związane jest z przemieszczaniem się informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi danej organizacji, które wykonują kolejne operacje ich przetwarzania.

Udostępnianie informacji to dostarczenie odbiorcy potrzebnych mu informacji z uwzględnieniem takich czynników jak odpowiedni termin, miejsce, forma, zakres, stopień szczegółowości itp.

Interpretacja informacji polega na odtworzeniu pola znaczeniowego informacji. Jest intelektualnym przypisywaniem określonego obiektu, procesu lub zdania posiadanej informacji wyrażonej w określonym języku.

⁶ Nośniki informacji można podzielić na dwie grupy: nośniki informacji materialne i abstrakcyjne. **Materialne nośniki informacji** - to obiekty za pośrednictwem których informacja może być przenoszona w czasie i przestrzeni.

Abstrakcyjne nośniki informacji - to wiadomości.

Wykorzystanie informacji to podejmowanie bezpośrednich działań pod wpływem posiadanej informacji.

3. Istota działalności informacyjnej WODR

Wydaje się, że swych działaniach informacyjnych Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego powinny pominąć wspomniane wcześniej dwie ostatnie fazy procesu informacyjnego, tj.: fazę interpretacji informacji oraz fazę jej wykorzystywania. Ponadto, odbiorcami działalności informacyjnej, podejmowanej z inicjatywy informowanych rolników (i gdzie udostępnianie informacji realizowane jest w formach bezpośrednich) mogą być tylko te indywidualne podmioty, które potrafią samodzielnie interpretować i wykorzystywać informację, szczególnie dla podejmowania właściwych decyzji oraz ich praktycznej realizacji. Podobnie w przypadku działalności informacyjnej, podejmowanej z inicjatywy WODR i adresowanej do masowego odbiorcy, proces informacyjny musi kończyć się na fazie udostępniania informacji. Powodem tego jest naturalne ograniczenie się do stosowania w masowym udostępnianiu (upowszechnianiu) informacji form pośrednich, co skutecznie uniemożliwia rozszerzenie procesu informacyjnego o fazę interpretacji informacji oraz jej wykorzystywania.

A zatem na **działania informacyjne WODR** składa się zespół czynności związanych z udostępnianiem informacji potrzebnych rolnikom-przedsiębiorcom w ich pracy we własnym gospodarstwie rolnym i spełniających możliwie najwyższe parametry jakościowe.

Udostępnianie to odbywa się albo z inicjatywy informowanego albo informującego oraz może być poprzedzone jedną lub kilkoma innymi wcześniejszymi fazami procesu informacyjnego, tj. fazą tworzenia, gromadzenia, przechowywania, przekazywania i/lub przetwarzania informacji.

Działania informacyjne podejmowane z inicjatywy informowanego rolnika będą przydatne wtedy, gdy uzyskane tą drogą informacje użyje on do tworzenia lub aktualizacji struktur swojej wiedzy, a przede wszystkim przetworzy w odpowiednie warianty decyzyjne, dokona ich wartościowania i następnie oceny, wybierze wariant optymalny⁷ czy dobry⁸, przygotuje się do jego wdrożenia oraz dokona tego. Aby tak się stało rolnik ten musi posiadać kompetencje odpowiednie dla przedsiębiorcy rolnego.⁹

⁷ W przypadku przyczyn problemów zamkniętych, w których zbiór alternatyw jest w pełni określony.

⁸ W przypadku przyczyn problemów otwartych, w których zespół alternatyw jest nieokreślony.

⁹ Informacje przydatne dla rolnika to również te, które zostaną włączone do struktur posiadanej przez niego wiedzy.

Najogólniej **kompetencja** to zdolność wykorzystania przez człowieka własnej wiedzy, umiejętności, systemu wartości oraz cech osobowości¹⁰, aby osiągać cele, wyniki i standardy oczekiwane w związku z zajmowaniem przez siebie określonego stanowiska pracy¹¹ [Kujawiński 2002 (2)].

Natomiast **kompetencje przedsiębiorcy rolnego** to zespół zdolności wykorzystania przez niego własnej wiedzy, umiejętności, systemu wartości oraz cech osobowości, aby osiągać cele, wyniki i standardy oczekiwane w związku z prowadzeniem własnego gospodarstwa rolnego.

Składają się na nie:

- ✓ Kompetencje poznawcze, czyli zdolność samodzielnego gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania informacji, samodzielnego identyfikowania oraz rozwiązywania swoich problemów, własnej samoedukacji;
- ✓ Kompetencje organizatorskie, czyli zdolność sprawnego przygotowywania, realizowania, kontrolowania i oceniania wszelkich działań podejmowanych w własnym gospodarstwie rolnym;
- ✓ Kompetencje komunikacyjne, czyli zdolność nawiązania rozmowy i skutecznego komunikowania się ze wszystkimi swymi partnerami gospodarczymi [Kujawiński 2002 (1)].

Ale także dyspozycje zdrowotne, czyli zdrowie fizyczne, psychiczne (równowaga psychiczna, mierzona stopniem integracji osobowości, w tym zwłaszcza zdolnością do ciągłego rozwoju) oraz zdrowie społeczne, czyli charakter relacji między jednostką a otoczeniem, czego wyrazem jest stopień harmonii i społecznego współbrzmienia [Kanarski 2005].

Z powyższych rozważań wynika, że **celem działalności informacyjnej WODR** powinno być *udostępnianie informacji odpowiadającej potrzebom rolników-przedsiębiorców i wykorzystywanej przez nich dla sprawnego funkcjonowania we własnych gospodarstwach rolnych*.

Oczywiście, każda potrzebna informacja może być przez rolników-przedsiębiorców pozyskiwana samodzielnie¹², ale jeśli przewidywane koszty własnej aktywności w tym zakresie (materialne i niematerialne) szacowane są przez nich jako przewyższające cenę informacji udostępnianych przez WODR, to niewątpliwie zechcą oni uzyskiwać je od tej organizacji.

¹⁰ Cechy osobowości to względnie stałe właściwości charakteryzujące daną osobę i różniące ją od innych pod względem zachowania oraz przebiegu procesów psychicznych (np. odporność, wrażliwość, odwaga, mechanizmy kontroli, temperament).

¹¹ Termin ten stosowany jest często zamiennie z terminem kwalifikacje W odróżnieniu od kwalifikacji kompetencje stanowią jednak pewien wewnętrzny potencjał, przejawiający się w zachowaniach człowieka przyczyniających się do zaspokojenia wymagań otoczenia, szczególnie w nowych sytuacjach zawodowych. Potocznie mówiąc to coś, czym dana osoba „jest w stanie się wykazać” [Kujawiński, 2002 (2)].

¹² Tj. przez nich tworzona bądź wyszukiwana.

To właśnie ci rolnicy stanowi grupę potencjalnych odbiorców produktów działalności informacyjnej WODR, o których organizacja ta musi zabiegać, aby chcieli zostać jej klientami.

Z kolei do **zadań działalności informacyjnej** prowadzonej w przedmiotowej organizacji doradczej powinno należeć: *tworzenie, gromadzenie, przechowywanie, transmisja, przetwarzanie oraz udostępnianie informacji potrzebującym jej rolnikom-przedsiębiorcom.*

Trzeba tu zaznaczyć, że działalność informacyjna WODR powinna odbywać się wg planów wynikających z celów tej działalności, jej ukierunkowania i przeznaczenia. Powinna uwzględniać zagadnienia prawne (w szczególności ograniczenia udostępniania materiałów oryginalnych wynikające z prawa autorskiego), sprawy współpracy krajowej i zagranicznej oraz międzynarodowej łączności informacyjnej itp.

Natomiast **przedmiotem** działalności informacyjnej WODR powinna być informacja, postrzegana jako produkt informacyjny. Dostosowując ogólne określenie produktu¹³ dla potrzeb działalności informacyjnej tej organizacji można przyjąć, że **produkt informacyjny**, to *ta informacja, która jest lub może być oferowana na rynku informacyjnym i przybiera postać:*

- oddzielnego wyrobu informacyjnego, gdy klient kupuje bezpośrednio informację (odwzorowaną na identyfikowalnym nośniku materialnym),
- usługi informacyjnej, gdy płaci się za pracę związaną z pozyskiwaniem i udostępnianiem samej informacji (np. za określoną poradę technologiczną, prawną¹⁴, ekspertyzę finansową itp.),
- komponentu informacyjnego innego wyrobu lub usługi, gdy stanowi ich integralną część.

Przy czym **wyrób informacyjny** to *skończony zbiór informacji odwzorowany w określonym języku na materialnym nośniku informacji, takim jak papier, taśma magnetofonowa, płyta CD, dysk twardy serwera itp.*

Informację jako wyrób odróżnia od innych wyrobów materialnych to, że:

- identyfikacja i przeniesienie własności dotyczy materialnego nośnika informacji, a nie samej informacji,
- o jego wartości, cenie i użyteczności decyduje nie nośnik materialny, którego dotyczy transakcja, lecz sama informacja.

Zaś **usługa informacyjna**, to *dostarczanie informacji w zakresie i formie dostosowanej do indywidualnych wymagań odbiorcy, na jego zamówienie. Szczególną formą usługi informacyjnej jest zapewnienie odbiorcy dostępu do zasobów infor-*

¹³ Ogólnie terminem produkt określa się każdy obiekt rynkowej wymiany oraz wszystko to, co może być oferowane na rynku. Produktem może być wyrób lub usługa.

¹⁴ Termin „porada” w działalności informacyjnej WODR określany jest odmiennie niż w przypadku podejmowanej przez nią działalności doradczej.

macyjnych. Forma ta różni się od innych usług informacyjnych tym, że odbiorca nie otrzymuje konkretnej informacji, lecz uzyskuje prawo dostępu do informacji.

Informacja udostępniana rolnikowi w ramach działalności informacyjnej WODR powinna służyć realizacji jego zadań zawodowych. A zatem musi dotyczyć tego wszystkiego, co dzieje się w otoczeniu danego gospodarstwa rolnego - a ma, lub może mieć wpływ na jego funkcjonowanie. Odpowiednim przykładem jest tu informacja o innowacjach rolniczych, strukturze rynku, konkurentach, prawie gospodarczym, sytuacji politycznej itd.

W gospodarstwie rolnym można wyróżnić dwa główne obszary zastosowania uzyskanej informacji, a mianowicie: dla rozwiązywania bieżących problemów oraz jako podstawa długoterminowego, strategicznego planowania. W pierwszym przypadku informacja służy codziennemu podejmowaniu decyzji, pozwala m.in. odkryć potencjalne problemy i ich możliwe rozwiązania, skorzystać z osiągnięć innych, ocenić skutki konkretnych postanowień, uniknąć kosztownych pomyłek. W drugim zaś uzyskane informacje mogą być użyte m.in. dla oceny sytuacji na rynkach, śledzenia działalności konkurencji oraz trendów w gospodarce krajowej i światowej, przewidywania zmian prawnych i politycznych mających wpływ na działalność gospodarstwa rolnego.

W przypadku działalności informacyjnej WODR można wyróżnić dwa następujące podmioty:

- **podmiot informujący**, czyli *pracownik WODR (doradca rolniczy, specjalista ds. informacji)*, który udostępnia informacje rolnikom-przedsiębiorcom a ponadto może realizować inne zadania wynikające z funkcji działalności informacyjnej tej jednostki.
- **podmiot informowany**, czyli *rolnik-przedsiębiorca, ich grupa lub zbiorowość, o zdefiniowanych potrzebach informacyjnych oraz zdefiniowanych sposobach użytkowania informacji, uzyskujący informację o którą się ubiegali, lub którą otrzymali z inicjatywy podmiotu informującego.*

Podmiot informujący, tj. doradca rolniczy czy specjalista ds. informacji musi gwarantować, że informacja, jaką udostępnia jest nie tylko relewantna (odpowiednia) do potrzeby informacyjnej, ale także wysokiej jakości. Udostępniając informację niejako ją akredytuje, firmuje swoim nazwiskiem, na zasadzie podobnej jak notariusz czy autor książki, względnie jak broker giełdowy. Ma to o tyle istotne znaczenie, że na podstawie tych informacji rolnik-przedsiębiorca nierzadko podejmuje kluczowe decyzje, stąd udostępnienie informacji z jakichś powodów niewłaściwej, naraża rolnika na określone straty, również finansowe.

Do najważniejszych składników osobowości podmiotu informującego, warunkujących możliwie najwyższą jakość jego wyrobów lub usług informacyjnych, można zaliczyć odpowiednie kompetencje oraz motywację do pracy.

Na ogół kompetencji podmiotu informującego - warunkujących udostępnianie przez niego podmiotom informowanym możliwie najwyższej jakości wyrobu lub usługi informacyjnej - składają się kompetencje poznawcze, metodyczne, komunikacyjne i organizatorskie. Należy jednak zaznaczyć, że jeśli podmiot informujący świadczy usługi informacyjne, to jego kompetencje metodyczne, komunikacyjne i organizatorskie muszą być nieco szersze od wymaganych, jeśli przedmiotem udostępniania jest wyłącznie wyrób informacyjny.

Bez względu jednak na to czy przedmiotem działalności informacyjnej jest usługa czy też sam wyrób, na **kompetencje poznawcze** podmiotu informującego składają się:

- znajomość zagadnień związanych z funkcjonowaniem gospodarstwa rolnego,
- znajomość istniejących właściwych zasobów informacyjnych, nie tylko elektronicznych,
- umiejętność opracowywania oraz stosowania odpowiednich strategii wyszukiwawczych,
- umiejętność trafnego doboru źródeł informacji, dokonywania selekcji oraz oceny,
- znajomość narzędzi i środków informatycznych,
- umiejętność odpowiedniego opracowywania, przetwarzania i przedstawiania informacji - dokonywania analizy i syntezy, sporządzania baz danych, bibliografii, notatek, raportów, streszczeń, wykazów, zestawień, także - serwisów WWW;

Natomiast **kompetencje metodyczne** wymagane od podmiotu udostępniającego wyrób informacyjny, czyli znajomość i umiejętność stosowania odpowiednich form oraz metod przekazu informacji, w przypadku świadczenia usługi informacyjnej muszą być uzupełnione o umiejętność dostrzegania i trafnego odczytywania potrzeb informacyjnych rolnika-przedsiębiorcy.

Odpowiednio zaś **kompetencje komunikacyjne** takie, jak umiejętność skutecznego komunikowania się z podmiotem masowym (czyli uzyskującym informacje za pośrednictwem środków masowego przekazu), muszą być zastąpione lub poszerzone o umiejętność nawiązania rozmowy i skutecznego komunikowania się interpersonalnego oraz umiejętność kształtowania odpowiedniego klimatu do komunikowania się z podmiotem indywidualnym i grupowym.

I w końcu **kompetencje organizatorskie**, a przejawiające się w umiejętności sprawnego przygotowywania, realizowania, kontrolowania oraz oceniania wszelkich działań informacyjnych zorientowanych na odbiorcę masowego - w przypadku usługi informacyjnej muszą być dostosowane do potrzeb indywidualnego oraz grupowego odbiorcy.

Skuteczność oddziaływania podmiotu informującego (doradcy rolniczego, specjalisty ds. informacji) wynika też z jego odpowiedniej motywacji do pracy. Można powiedzieć, że wiąże się ona z satysfakcją uzyskiwaną przez tę osobę w następstwie dobrze realizowanych zadań czy zaspokajaniem przez nią potrzeb wyższych (samorealizacja, prestiż itp.), ale przede wszystkim z możliwością zaspokajania jej potrzeb egzystencjalnych, czego warunkiem niezbędnym jest dysponowanie odpowiednimi środkami finansowymi.

Aby **podmiot informowany** (indywidualny, grupowy czy zbiorowy), uzyskiwane informacje mógł właściwie wykorzystywać dla rozwoju własnego gospodarstwa rolnego powinien posiadać odpowiednie **kompetencje informacyjne**. Obok cech osobowości i dyspozycji zdrowotnych właściwych dla przedsiębiorcy rolnego, stanowią je przede wszystkim:

- umiejętność określania, jakiego rodzaju informacji i w jakim zakresie potrzebuje do rozwiązania problemu, czy realizacji danego zadania,
- umiejętność uzyskiwania potrzebnej informacji w możliwie najbardziej efektywny sposób (samodzielnie albo od podmiotu informującego),
- umiejętność oceny jakości informacji (np. jakości artykułu, który czyta), a także jakości źródła informacji (np. czasopisma, w którym artykuł ten został zamieszczony),
- umiejętność włączania nowej informacji w posiadany zasób wiedzy,
- umiejętność wykorzystywania informacji do podejmowania właściwych decyzji i realizacji określonych zadań (np. adaptowania jej do konkretnej sytuacji, a także dokonywania syntezy informacji pochodzącej z różnych źródeł),
- rozumienie ekonomicznych, prawnych oraz społecznych uwarunkowań wpływających na korzystanie z informacji.

Zgodnie ze stwierdzeniem, że na działalność informacyjną WODR składa się zespół czynności związanych z udostępnianiem informacji potrzebnych rolnikom-przedsiębiorcom w pracy w gospodarstwie rolnymi spełniających możliwie najwyższe parametry jakościowe, jej **funkcję** można określić jako:

- *pozyskiwanie informacji,*
- *mediacja,*
- *filtracja,*
- *przetwarzanie i udostępnianie informacji.*

Pozyskiwanie informacji, to tworzenie informacji bądź jej odkrywanie w przestrzeni informacyjnej. **Mediacja**, to pośredniczenie pomiędzy zasobami informacyjnymi a podmiotami, które informacji potrzebują. **Filtracja**, to wyszukiwanie, ocena, selekcja oraz „akredytacja” informacji. **Przetwarzanie i udostępnianie informacji**, to opracowanie informacji, tworzenie źródeł pochodnych - analiz, baz, prezentacji, raportów, zestawień itd. - w formie przydatnej i przyjaznej dla odbiorców oraz ich udostępnianie w formie wyrobu lub usługi informacyjnej.

Z kolei **zasady prowadzenia działalności informacyjnej** wyznaczają podstawowe, koncepcyjne i funkcjonalne postępowanie WODR podczas realizacji wynikających z niej zadań.

A oto kilka najważniejszych zasad postępowania pracownika WODR (doradcy rolniczego, specjalisty ds. informacji) w ramach podejmowanych działań informacyjnych. Tak określony podmiot informujący zobowiązany jest do:

- przyjmowania zleceń wyłącznie zgodnych z prawem i nie działających na szkodę publicznej rolniczej organizacji doradczej;
- opracowywania informacji, tworzenia źródeł pochodnych - analiz, baz, prezentacji, raportów, zestawień itd. - w formie przydatnej i przyjaznej dla podmiotu informowanego (rolnika-przedsiębiorcy);
- udostępniania podmiotowi informowanemu najaktualniejszych oraz najbardziej relewantnych w stosunku do jego potrzeb informacji, w terminie i za ewentualnym wynagrodzeniem ustalonym uprzednio z tym podmiotem;
- pomagania podmiotom informowanym w zrozumieniu wykorzystanych źródeł informacji oraz ustaleniu stopnia ich wiarygodności;
- zachowywania w tajemnicy wszelkich informacji, które zostały udostępnione przez podmiot informowany i określone jako poufne, chyba że z mocy przepisów prawa podmiot ten zobowiązany jest do ich ujawnienia;
- respektowania prawa w tym szanowanie praw własności intelektualnej;
- dotrzymywania zasad umów licencyjnych i innych kontraktów;
- informowania rolników-przedsiębiorców o zobowiązaniach wynikających z praw własności intelektualnej oraz umów licencyjnych.¹⁵

Należy tu też dodać, że za jakość produktów niekomercyjnych organizacja ta powinna ponosić odpowiedzialność etyczną a produktów komercyjnych - finansową.¹⁶

4. Zakończenie

Ustawa o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 roku określa organizację, zadania i zasady działania jednostek doradztwa rolniczego. (Tworzą je: Centrum Doradztwa Rolniczego i 16 Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego.) Artykuł 4. punkt 2.2 tej Ustawy stanowi, że WODR „prowadzą działalność informacyjną wspierającą rozwój produkcji rolniczej” [Dziennik Ustaw Nr 251, poz. 2507].

¹⁵ Por. „Code of Ethical Business Practice” [2004].

¹⁶ Zgodnie z Ustawą o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 roku Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego mogą m.in. odpłatnie wykonywać usługi w zakresie działalności wydawniczej i poligraficznej, oraz - sporządzania określonych analiz, planów i ocen, których komponentem jest produkt informacyjny [Dziennik Ustaw Nr 251, poz. 2507].

Wydaje się koniecznym, aby dla intencjonalnego prowadzenia działalności informacyjna była również wsparta właściwą teorią, odpowiednią do tych - w oparciu o jakie uprawiana jest przez WODR działalność doradcza, kształceniowa i innowacyjna.

Dlatego też w 2008 r. w Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu podjęto się opracowania brakującej teorii działalności informacyjnej WODR.

W pierwszym etapie jej budowy rozpoznano dyscypliny naukowe, które mogą wspierać praktykę intencjonalnie prowadzonej działalności informacyjnej. Następnie przyjęto wypracowane przez infologię oraz nauki o zarządzaniu podstawowe pojęcia, takie jak: dane, informacja i wiedza. Kolejno, z uwagi na potrzeby i warunki uprawiania tej działalności przez właściwe struktury WODR, dokonano celowej adaptacji procesu informacyjnego, którego - zdaniem autora - funkcje i fazy ustalił poprawnie prof. Józef Oleński [Oleński 2003, s. 39]. Wypracowano również szereg własnych definicji, w tym dla działalności informacyjnej WODR, jej celu, zadań, przedmiotu, podmiotu i funkcji.

Ponadto w ramach przedmiotowej koncepcji wskazano na właściwe metody i techniki badania potrzeb informacyjnych rolników oraz metody wyszukiwania i udostępniania informacji, przedstawiono założenia do budowy systemu informacyjnego wspierania rolników a także uwarunkowania związane z osiąganiem przez WODR sukcesu na rynku wyrobów i usług informacyjnych. Zaproponowano też własne rozwiązania metodyczne w zakresie świadczenia i udostępniania rolnikom tych produktów.

I wreszcie, co wydaje się szczególnie ważne z punktu widzenia realizacji ustawowych celów Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego, zadbano o logiczną zgodność prezentowanej koncepcji z wcześniej opracowanymi a aktualnie upowszechnianymi w tych jednostkach teoretycznymi podstawami działalności doradczej i kształceniowej.

Autor uznał za właściwe, aby poprzez przedmiotowy artykuł zarys tej koncepcji przybliżyć wszystkim docelowym odbiorcom Zagadnień Doradztwa Rolniczego.

LITERATURA:

1. Code of Ethical Business Practice. Association of Independent Information Professionals 2004. Dostęp: <http://www.aiip.org/Default.aspx?pageId=88881>
2. Kanarski L. (2005): Przywództwo we współczesnych organizacjach. Elipsa, Warszawa.
3. Kujawiński W. (2002): Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego. CDR w Brwinowie, Oddział w Poznaniu, Poznań. (1)
4. Kujawiński W. (2002): Słownik metodyczny doradcy rolniczego. CDR w Brwinowie, Oddział w Poznaniu, Poznań. (2)
5. Kujawiński W. (2008): Podstawy teoretyczne działalności informacyjnej publicznych rolniczych organizacji doradczych”. CDR w Brwinowie, Oddział w Poznaniu, Poznań (praca w druku).
6. Oleński J. (2003): Ekonomika Informacji. Metody Polskie. Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
7. Stefanowicz B. (2004) Informacja. SGH – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
8. Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D.R. (2001): Kierowanie. PWE, Warszawa.
9. Ustawa o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 roku. Dziennik Ustaw Nr 251, poz. 2507.

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

ISTOTA DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ WOJEWÓDZKICH OŚRODKÓW DORADZTWA ROLNICZEGO

STRESZCZENIE

Działalność informacyjna, obok doradczej, kształceniowej i innowacyjnej, stanowi ważną pozycję w ofercie niematerialnego wspierania rolników zarządzających swymi gospodarstwami rolnymi. Ale tylko ta działalność nie posiadała dotąd odpowiednich podstaw teoretycznych dla jej właściwego prowadzenia przez Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego (WODR). Artykuł przedstawia własne propozycje autora co do istoty tej działalności oraz porządkuje i definiuje związane z nią terminy.

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

THE NATURE OF INFORMATION ACTIVITY OF PROVINCE AGRICULTURAL ADVISORY SERVICE CENTRES

SUMMARY

The information activity, beside advisory, education and innovative, determines the important position in immaterial offer of supporting of farmers managerses with its own holdings. But the Orly this activity does not possess up to here suitable theoretical bases for Her proper leadership by Province Agricultural Advisory Service Centres (WODR).

The article represent own proposals of the author regarding the creature of this activity and arranges and defines connected terms.